

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ СТАНИМИРОВИЋ против СРБИЈЕ

(представка број 26088/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

18. октобар 2011. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Станимировић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа у саставу:

Françoise Tulkens, *Председник,*

Danutė Jočienė,

David Thór Björgvinsson,

Dragoljub Popović,

Giorgio Malinverni,

Işıl Karakaş,

Guido Raimondi, *судије,*

и Stanley Naismith, *секретар Одељења,*

После већања на затвореној седници 20. септембра 2011. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 26088/06) против Републике Србије, коју је Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“), поднео држављанин Србије, г. Зоран Станимировић (у даљем тексту „Подносилац представке“), 22. маја 2006. године.

2. Подносиоца представке је заступала адвокатска фирма Juris Consulta из Немачке. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Подносилац представке је посебно тврдио да га је мучила полиција и да су његове изјаве добијене мучењем употребљене у кривичном поступку против њега. Он се ослонио на разне чланове Конвенције.

4. Председник Другог одељења је 26. јула 2010. године одлучио да Владу обавести о представци. Такође је одлучено да се о допуштености и основаности представке одлучује истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1972. године. Он тренутно служи затворску казну у Забели близу Пожаревца у Србији.

6. Један брачни пар је убијен 9. фебруара 2001. године.

7. Око 8 сати увече 10. фебруара 2001. године подносилац представке је ухапшен код своје куће у Гроцкој. Одведен је у

полицијску станицу у Смедереву где су га полицајци претукли. Он је онда признао да је учествовао у убиству.

8. Подносилац представке је 11. фебруара 2001. године одведен у затвор у Смедереву.

9. Подносилац представке је 13. фебруара 2001. године изведен пред истражног судију. Ту се нашао са адвокатом, кога је у међувремену ангажовала његова жена, али није имао прилику да са њим поприча насамо. Пошто је потврдио своје раније признање, пожалио се судији да га је полиција претукла. Затим је подносилац представке прегледан у смедеревској болници. Према лекарском извештају, имао је поломљено ребро и модрице на грудима.

10. Подносилац представке је 14. фебруара 2001. године поново изведен пред истражног судију. Његов адвокат није био присутан. Подносилац представке се са својим адвокатом сусрео први пут насамо касније тог дана.

11. Подносилац представке је 17. фебруара 2001. године враћен у полицијску станицу у Смедереву и поново претучен. Пошто се онесвестио, одведен је у смедеревску болницу. Према лекарском извештају, имао је потрес мозга и модрице на глави. Истражни судија је обавештен о овом догађају.

12. Подносилац представке се 19. фебруара 2001. године поново појавио пред истражним судијом. Његов адвокат није био присутан.

13. Када је подносилац представке изведен пред истражног судију по четврти пут 16. марта 2001. године, био је присутан његов адвокат и он је повукао своје признање.

14. После кривичне пријаве коју је против неидентификованих службеника криминалистичке полиције поднео адвокат подносиоца представке, јавни тужилац је добио извештај од полицијске станице у Смедереву којим се одбацују наводи подносиоца представке. Јавни тужилац је такође добио и лекарске извештаје од 13. и 17. фебруара 2001. године. Јавни тужилац је 24. септембра 2001. године одлучио да га кривично не гони и обавестио адвоката подносиоца представке о могућности покретања супсидијарног кривичног гоњења у року од осам дана. Адвокат то није учинио.

15. Окружни суд у Смедереву је 4. новембра 2002. године нашао да су подносилац представке и С. П. криви за убиство и сваког од њих осудио на казну затвора од по четрдесет година. Врховни суд Србије је ту пресуду укинуо 9. јула 2003. године и вратио предмет првостепеном суду ради поновног суђења. Он је да упутство првостепеном суду да утврди да ли је полиција злостављала подносиоца представке и да ли су неке од његових изјава због тога недопуштене.

16. На рочишту одржаном 13. маја 2004. године, подносилац представке је детаљно описао како су га злостављали и по први пут именовано наводне починиоце. Адвокат С. П. је затим затражио да се записник са тог рочишта пошаље јавном тужиоцу ради кривичног гоњења полицајаца које је подносилац представке именовано. Јавни тужилац, који је присуствовао рочишту, ставио је примедбу. Она је

нагласила да је кривична пријава с тим у вези одбачена 24. септембра 2001. године и да њена канцеларија нема намеру да се опет бави истим предметом. Адвокат С. П. је онда затражио да се јавни тужилац изузме из поступка. Окружни јавни тужилац у Смедереву је 17. маја 2004. године одбио тај захтев, али је потврдио да би одлука из 2001. године могла да се поново разматра с обзиром на нове чињенице, посебно имена наводних починилаца.

17. Окружни суд у Смедереву је 27. децембра 2004. године нашао да је подносилац представке крив за убиство, а С. П. за подстрекавање на убиство и сваког од њих осудио на казну затвора од по четрдесет година. Он је утврдио да је подносилац представке заиста претучен у полицијској станици у Смедереву. Изјаве подносилаца представке које је тамо дао 10. и 17. фебруара 2001. године су стога проглашене недопуштеним. Међутим, он је сматрао да су изјаве које је подносилац представке дао истражном судији 13., 14. и 19. фебруара допуштене. С тим у вези суд се ослонио на извештај вештака који је припремио тим психијатара, у коме се наводи да се страх подносиоца представке морао смањити до датума када се појавио пред истражним судијом.

18. Подносилац представке се поново жалио на пресуду од 27. децембра 2004. године. Он је тврдио, између осталих основа жалбе, да изјаве које је дао пред истражним судијом у фебруару 2001. године нису такође смеле да се прихвате. Врховни суд Србије је 13. маја 2005. године потврдио првостепену пресуду.

19. Подносилац представке се поново жалио на пресуду од 13. маја 2005. године. Он је поновио да изјаве које је дао пред истражним судијом у фебруару 2001. године нису такође смеле да се прихвате. Врховни суд Србије је 14. априла 2006. године, у другачијем саставу, потврдио другостепену пресуду.

20. Подносилац представке је 3. новембра 2006. године јавном тужиоцу поднео кривичну пријаву против шест полицајаца у вези са догађајима из фебруара 2001. Јавни тужилац је 18. јануара 2007. године одлучио да нема места спровођењу кривичног гоњења. Разлози за ту одлуку су непознати зато што подносилац представке није о њој обавештен, а цео спис је наводно уништен почетком 2010. године (наиме, три године после одлуке о спровођењу гоњења).

21. И подносилац представке и његов адвокат су у марту 2011. године поднели захтев за понављање кривичног поступка описаног у горњем тексту. Виши суд у Смедереву је 17. марта 2011. године одбио оба захтева. Апелациони суд у Београду је 29. априла 2011. године потврдио одлуку од 17. марта 2011. године.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

22. Кривични законик из 1977. године („Службени лист Социјалистичке Републике Србије“, бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, и „Службеник гласник Републике Србије“, бр. 16/90, 21/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93,

47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03 и 67/03) био је на снази до 31. децембра 2005. године. Релевантни чланови гласе како следи:

Члан 65. (Измуђивање исказа)

„(1) Службено лице које у вршењу службе употреби силу или претњу или друго недопуштено средство или недопуштен начин у намери да изнуди исказ или неку другу изјаву од окривљеног, сведока, вештака или другог лица, казниће се затвором од три месеца до пет година.

(2) Ако је измуђивање исказа или изјаве праћено тешким насиљем или ако су услед измуђеног исказа наступиле нарочито тешке последице за окривљеног у кривичном поступку, учинилац ће се казнити затвором од најмање три године“.

Члан 66. (Мучење)

„Службено лице које у вршењу службе злоставља, вређа или понижава другог, казниће се затвором од три месеца до три године.“

23. Законик о кривичном поступку из 2001. године („Службени лист Савезне Републике Југославије“, бр. 70/01 и 68/02 и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07, 20/09 и 72/09) ступио је на снагу 28. марта 2002. године. Најтежа кривична дела (укључујући и горе наведена) подлежу кривичном гоњењу од стране јавног тужиоца, а нека мања дела подлежу само приватном кривичном гоњењу. Према члану 20. Законика, јавни тужилац мора кривично да гони када постоји довољно доказа да је неки појединац починио кривично дело које подлеже кривичном гоњењу од стране јавног тужиоца. Члан 61. Законика предвиђа да када јавни тужилац донесе одлуку да нема места кривичном гоњењу за такво дело због недостатка доказа, оштећени кривичним делом може упркос томе покренути супсидијарно гоњење у року од осам дана од обавештења о тој одлуци.

Законик о кривичном поступку из 1977. године, који је био на снази до 28. марта 2002. године, садржао је сличне одредбе (види чл. 18 и 60. овог Законика).

24. У складу са чланом 414. Законика о кривичном поступку из 2001. године, и допунама из септембра 2009. године, поновно покретање кривичног поступка може се тражити тамо где Уставни суд или међународни суд утврде да су током суђења повређена права осуђеног лица.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 3. КОНВЕНЦИЈЕ

25. Подносилац представке се жалио да су га тукли палицом за бејзбол, да је више пута убоден, да су му гениталије излагали електричним шокovima и да је био изложен претњама смрћу и гушењу пластичном кесом за време испитивања у полицији 10. и 17. фебруара 2001. године. Он се такође жалио због непостојања делотворне истраге у погледу његовог злостављања. Члан 3. гласи како следи:

“Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.”

A. Допуштеност

26. Влада је тврдила да је ова притужба или некомпатибилна *ratione temporis* или неблаговремена или недопуштена због неисрпљености (с обзиром на пропуст подносиоца представке да започне супсидијарно гоњење после доношења одлуке од 24. септембра 2001. године да нема места кривичном гоњењу). Подносилац се са тим није сложио.

1. Временска надлежност

27. Према општим правилима међународног права (посебно према члану 28. Бечке конвенције о уговорном праву, Конвенција не обавезује државу уговорницу ни за једно дело или чињеницу које су се десили или за неку ситуацију која је престала да постоји пре њеног ступања на снагу у односу на ту државу уговорницу (види *Blečić против Хрватске* [ВВ], број 59532/00, § 70, ЕЦХР 2006-III). С обзиром на чињеницу да се наводно мучење десило у фебруару 2001. године, при чему је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године, Суд нема временску надлежност да се бави материјалним делом ове притужбе.

28. Из праксе Суда у вези са чланом 2. јасно је међутим да је процесна обавеза спровођења истраге прерасла у посебну и самосталну обавезу, која може да обавезе Тужену државу чак и када је смрт наступила пре ратификације (види *Šilih против Словеније* [ВВ], број 71463/01, § 159, 9. април 2009. године). С обзиром на начело правне сигурности, временска надлежност Суда с тим у вези ипак није очигледно окончана (исто, став 161.). Када је смрт настала пре ратификације, само процесни поступци или пропусти настали после тог датума могу потпасти под временску надлежност Суда (исто, став 162.). Штавише, мора да постоји истинска веза између смрти и ступања Конвенције на снагу у односу на ту државу да би процесна обавеза ступила на снагу. То у пракси значи да је значајан део процесних радњи које ова одредба захтева спроведен, или је требало да

буде спроведен после ратификације. Суд је такође утврдио да може доћи до околности које бацају сумњу у делотворност првобитне истраге, па може настати обавеза да се настави са даљом истрагом (види *Hackett против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 34698/04, 10. мај 2005. године). Иако не може бити случај да нека тврдња може створити нову обавезу, где постоји нова поуздана тврдња, доказ или информација релевантна за идентификацију, гоњење или кажњавање починиоца незаконитог убиства, власти су обавезне да предузму даље истражне мере (види *Brecknell против Уједињеног Краљевства*, број 32457/04, став 71., 27. новембар 2007. године). Начела у вези са процесном обавезом истраге према члану 2., изнета у горњем тексту, слично се примењују на процесну обавезу истраге према члану 3. (види *Tupa против Турске*, број 22339/03, ст. 58-63, 19. јануар 2010. године).

29. У конкретном предмету, српске власти су 2001. године обуставиле истрагу о злостављању подносиоца представке у полицијској станици у Смедереву почетком те године, а да није испитан ни подносилац представке ни било који сведок. Подносилац представке је о том догађају испитиван први пут у мају 2004. године, у контексту кривичног поступка против њега, када је идентификовао наводне починиоце. Кривични суд је тада утврдио у децембру 2004. године да је подносилац представке заиста злостављан у полицијској станици у Смедереву. Суд је мишљења да је то довело у питање делотворност првобитне истраге, а обавеза истраге је ожовела (супротно предмету *Çakir и други против Кипра* (одлука), број 7864/06, 29. април 2010. године, у коме су имена оних наводно одговорних обезбеђена 2005. године била позната већ 1974. године). Како би показала да после ратификације није било нових релевантних информација, Влада је изнела да су имена наводних починилаца могла лако бити утврђена још 2001. године. Овај аргумент, међутим, појачава сумње у ефикасност првобитне истраге, више него било шта друго. Суд због тога одбија примедбу Владе.

2. Рок од шест месеци

30. Сврха правила рока од шест месеци је да промовише правну сигурност. (види *P.M. против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 6638/03, 24. август 2004. године). Оно треба да обезбеди могућност утврђивања чињеница једног предмета пре него што она избледи, чиме правично разматрање предметног питања постаје скоро немогуће (види *Pavlenko против Русије*, број 42371/02, став 69., 1. април 2010. године).

31. Рок од шест месеци почиње да тече од датума правоснажне одлуке у процесу исцрпљења домаћих правних средстава. Кад се то каже, када је јасно од самог почетка да подносиоцу представке није доступан ниједан делотворни правни лек, тај рок почиње да тече од датума предметног акта или од датума сазнања за тај акт или кад почиње да делује или изазива штетне последице за подносиоца (види

Dennis и други против Уједињеног Краљевства (одлука), број 76573/01, 2. јул 2002. године). Нити се члан 35. став 1. може се тумачити на начин који би захтевао да Суд одмах узме његову притужбу у разматрање пре него што се његов положај у вези са предметом правоснажно не реши на домаћем нивоу. Где, према томе, подносилац представке има на располагању очигледно постојеће правно средство и тек накнадно постане свестан околности које то правно средство чине неделотворним, у сврхе члана 35. став 1. могло би бити прикладно да се узме да је рок од шест месеци почео од датума када је подносилац представке први пут постао свестан или је требало да буде свестан тих околности (види *Paul и Audrey Edwards против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 46477/99, 7. јун 2001. године).

32. Суд је утврдио у предметима који се односе на обавезу истраге према члану 2. Конвенције да се тамо где се смрт догодила, од рођака подносиоца представке очекује да воде рачуна о напредовању истраге и да њихове представке поднесу експедитивно пошто постану свесни, или пошто је требало да постану свесни непостојања делотворне истраге (види *Bulut и Yavuz против Турске* (одлука), број 73065/01, 28. мај 2002. године; *Bayram и Yildirim против Турске* (одлука), број 38587/97, ЕЦХР 2002-III; и *Varnava и други против Турске* [BB], бр. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 и 16073/90, став 158., 18. септембар 2009. године). Суд сматра да се исти принцип примењује, по аналогији, на предмете који се тичу обавезе истраге према члану 3. Конвенције.

33. Ако се вратимо на предметни случај, у ставу 29. у горњем тексту је утврђено да је обавеза истраге оживела након ратификације. У мају 2004. године виши јавни тужилац потврдио је да се одлука из 2001. године да нема места гоњењу може поново размотрити (види став 16. у горњем тексту). Још и више, у децембру 2004. године кривични суд је утврдио да је подносилац представке заиста био жртва полицијске бруталности (види став 17. у горњем тексту). Уочљиво је да је тужилац упркос томе пропустио да предузме било какву радњу с тим у вези. Тачно је да је протеком времена подносилац представке морао постати свестан непостојања делотворне истраге; ово се види из чињенице да је у новембру 2006. године поднео нову кривичну пријаву (види став 20. у горњем тексту). Када се то каже, релативно кратак период о коме је реч није довољан Суду да закључи да је подносилац представке требало да буде свестан, више од шест месеци пре подношења представке у мају 2006. године, неделотворности истраге. Произлази да ова притужба није неблаговремена у сврхе члана 35. став 1. Конвенције. Ова примедба се према томе такође одбија.

3. Исцрпљеност домаћих правних средстава

34. Општи принципи с тим у вези поново су наведени у предмету *Винчић и други подносиоци представки против Србије*, бр. 44698/06, 44700/06, 44722/06, 44725/06, 49388/06, 50034/06, 694/07, 757/07,

758/07, 3326/07, 3330/07, 5062/07, 8130/07, 9143/07, 9262/07, 9986/07, 11197/07, 11711/07, 13995/07, 14022/07, 20378/07, 20379/07, 20380/07, 20515/07, 23971/07, 50608/07, 50617/07, 4022/08, 4021/08, 29758/07 и 45249/07, §§ 48-49, 1. децембар 2009. године).

35. С обзиром да је обавеза истраге оживела после ратификације (став 29. у горњем тексту), сваки процесни пропуст који је проузроковао подносилац представке пре тога, као што је пропуст да покрене супсидијарно гоњење после одлуке из 2001. године да нема места кривичном гоњењу, небитан је. У вези са периодом после тога, Суд констатује да је у мају 2004. године виши тужилац потврдио да се одлука из 2001. године може поново размотрити, али с тим у вези није предузета никаква мера. Штавише, после нове кривичне пријаве подносиоца представке у новембру 2006. године, надлежни тужилац је поново одлучио да нема места кривичном гоњењу у јануару 2007. године, али подносилац представке није обавештен о тој одлуци и према томе није могао да покрене супсидијарно кривично гоњење. С обзиром на горе наведено, ова притужба се не може прогласити недопуштеном по основу неисрпљености домаћих средстава (*Jašar против Бивше Југословенске Републике Македоније* (одлука), број 69908/01, 11. април 2006. године), па се и ова примедба мора одбити.

4. Закључак

36. Суд констатује да притужба у вези са процесним аспектом члана 3. није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције и да није недопуштена по неком другом основу. Она се због тога мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

37. Подносилац представке је веома уопштено критиковао начин на који се спроведена званична истрага у вези са мучењем.

38. Влада није доставила запажања о основаности ове притужбе.

39. Суд подсећа да када нека особа поуздано тврди, као у овом случају, да је претрпела поступање супротно члану 3. од стране државних органа, та одредба, тумачена у вези са општом дужношћу према члану 1. Конвенције да „сваком обезбеде у оквиру њихове надлежности права и слободе дефинисане ... Конвенцијом“, безусловно захтева постојање делотворне званичне истраге (види, међу многим ауторитетима, *Labita против Италије* [ВВ], број 26772/95, § 131, ЕЦХР 2000-IV). Без обзира на метод истраге, власти морају реаговати чим се поднесе званична притужба. Чак и ако, стриктно говорећи, није поднета никаква притужба, истрага мора почети ако постоје довољно јасне индикације да се догодило мучење. Власти морају узети у обзир посебно рањиве ситуације у којима се жртве налазе и чињеницу да ће људи који су били изложени озбиљном мучењу често бити мање спремни или ради да уложе притужбу (види *Bati и други против*

Турске, бр. 33097/96 и 57834/00, став 133., ЕЦХР 2004-IV, и власти у њој цитиране).

40. Суд је такође утврдио да би истрага требало да омогући идентификацију и кажњавање одговорних. Ако не, општа законска забрана мучења и нечовечног и понижавајућег поступања и кажњавања била би, упркос њеној основној важности, неделотворна у пракси, а државни службеници би могли у неким случајевима злоупотребити права оних које контролишу стварним некажњавањем (види *Labita*, цитиран у горњем тексту, став 131.). Истрага мора такође бити темељна: власти морају увек озбиљно настојати да утврде шта се десило и не треба да се ослоне на брзе или неосноване закључке ради завршетка истраге или као основу за њихове одлуке. Штавише, истрага мора бити брза и независна. Истрага није независна ако припадници исте јединице као што су они умешани у наводно мучење предузимају истрагу (*Mikheyev против Русије*, број 77617/01, ст. 108-110, 26. јануар 2006. године). Најзад, истрага мора да обезбеди довољно елемената за увид јавности да би обезбедила одговорност. Док степен увида јавности може варирати, жалилац мора да има ефективан приступ истражном поступку у свим случајевима (*Bati и други*, цитиран у горњем тексту, став 137.).

41. У конкретном случају, и поред чињенице да је у кривичном поступку против подносиоца представке утврђено да је он мучен у фебруару 2001. године и да су могући починиоци идентификовани, кривична истрага није обављена. Стога је јасно да горе наведени стандарди нису задовољени. Према томе, дошло је до повреде члана 3. Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 5. СТАВ 3. КОНВЕНЦИЈЕ

42. Подносилац представке се жалио према члану 5. став 3. због дужине притвора до суђења. Ова одредба гласи како следи:

“Свако ко је ухапшен или лишен слободе сходно одредбама из става 1.ц овог члана мора без одлагања бити изведен пред судију или друго службено лице законом одређено да обавља судске функције и мора имати право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити јемствима да ће се лице појавити на суђењу.”

43. Притвор подносиоца представке до суђења почео је кад је ухапшен 10. фебруара 2001. године. Он је притворен у сврхе члана 5. став 3. док га Окружни суд у Смедереву није осудио 4. новембра 2002. године. Од тог датума до 9. јула 2003. године, када је Врховни суд укинуо првостепену одлуку, он је био у притвору „после осуде од стране надлежног суда“, у оквиру значења члана 5. став 1 (а), па, према томе, тај период његовог притвора није у оквиру члана 5. став 3. (види *Solmaz против Турске*, број 27561/02, став 34., ЕЦХР 2007-II). Од 9. јула 2003. године до последње пресуде Окружног суда у Смедереву 27. децембра 2004. године, подносилац представке је опет био у

притвору до суђења у сврхе члана 5. став 3. Конвенције. Пошто подносилац представке није употребио ниједно домаће правно средство с тим у вези, рок од шест месеци тече од 27. децембра 2004. године (принципи у вези са правилом шест месеци изнети су у ст. 30-32 у горњем тексту). Ова притужба је према томе такође неблаговремена у смислу члана 35. став 1. Конвенције и мора се одбацити сходно члану 35. став 4.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

44. Подносилац представке се жалио према члану 6. став 1. на то да су у кривичном поступку прихваћене изјаве које је дао пред истражним судијом 13., 14. и 19. фебруара 2001. године. Ова одредба, у оној мери у којој је релевантна, гласи како следи:

“Свако, током одлучивања о ... кривичној оптужби против њега, има право на правичну ... расправу ... пред ... судом ... “

А. Допуштеност

45. Влада је тврдила да је ова притужба неблаговремена. Подносилац представке се са тим није сложио.

46. У складу са принципима изнетим у горњем тексту (ст. 30-32 у горњем тексту), рок од шест месеци тече од датума правоснажне одлуке у процесу исцрпљења домаћих правних средстава. Кривични поступак против подносиоца представке окончан је правоснажно 14. априла 2006. године (види став 19. у горњем тексту), а он је ову притужбу поднео Суду 22. маја 2006. године. Примедба Владе се према томе мора одбити.

47. Пошто ова притужба није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције, а није ни недопуштена по неком другом основу, она се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

48. Подносилац представке је тврдио да је признање дао пред истражним судијом 13., 14. и 19. фебруара 2001. године због злостављања коме је био изложен у полицијској станици у Смедереву 10. и 17. фебруара и да употреба тог признања у кривичном поступку против њега треба да буде забрањена.

49. Не доводећи у питање да је подносилац представке заиста злостављан у полицијској станици и да су изјаве које је дао пред истражним судијом заиста употребљене у кривичном поступку против њега, Влада је тврдила да то не представља повреду члана 6. пошто те изјаве нису биле једини доказ против подносиоца представке.

50. Суд се слаже са Владом да његова функција није да се бави чињеничним или правним грешкама које су домаћи судови наводно

направили сем уколико они нису прекршили права заштићена Конвенцијом и у мери у којој су то учинили. Иако члан 6. јемчи право на правично суђење, он не утврђује никаква правила о допуштености доказа као таквог, што је првенствено ствар коју регулише домаће право (*Schenk против Швајцарске*, 12. јул 1988. године, ст. 45-46, серија А број 140; *Teixeira de Castro против Португала*, 9. јун 1998, став 34., *Извештаји о пресудама и одлукама* 1998-IV; и *Heglas против Републике Чешке*, број 5935/02, став 84., 1. март 2007. године). Према томе, улога Суда није да утврђује, као ствар принципа, да ли одређене врсте доказа – на пример, доказ незаконито прибављен у смислу домаћег права – могу бити допуштене. Питање на које се мора одговорити је да ли је поступак у целини, укључујући и начин на који је доказ прибављен, правичан. То подразумева разматрање предметне незаконитости и, где је реч о повреди другог права према Конвенције, природе утврђене повреде (види *Khan против Уједињеног Краљевства*, број 35394/97, став 34., ЕЦХР 2000-V; *P.G. и J.H. против Уједињеног Краљевства*, број 44787/98, став 76., ЕЦХР 2001-IX; и *Allan против Уједињеног Краљевства*, број 48539/99, став 42., ЕЦХР 2002-IX).

51. Посебна разматрања, међутим, важе у вези са употребом доказа у кривичним поступцима прибављеног повредом члана 3. Суд је утврдио да употреба изјава прибављених мучењем или другим лошим поступањем као доказа за утврђивање релевантних чињеница у кривичним поступцима чини те поступке у целини неправичним. Ово мишљење важи без обзира на доказну вредност изјава и без обзира да ли је њихова употреба одлучујућа за доношење осуде (види *Gäfgen против Немачке* [ВВ], број 22978/05, став 166., 1. јун 2010. године).

52. У конкретном предмету, Суд примећује да су домаћи судови утврдили да је подносилац представке мучен у полицијској станици у Смедереву и нису прихватили као доказ изјаве које је он тамо дао 10. и 17. фебруара 2001. године. Они су међутим одбили да забране прихватање изјава које је подносилац представке дао пред истражним судијом 13., 14. и 19. фебруара 2001. године. Он је даље приметио да лекарски извештаји потврђују да је подносилац представке био брутално претучен (његове повреде су укључивале и сломљено ребро) и да Влада не оспорава веродостојност навода подносиоца представке да је такође примио електричне шокове и био изложен претњама смрћу и гушењу. С обзиром на озбиљност овог мучења као и временску блискост признању пред истражним судијом, Суд не види ниједан разлог за сумњу да је подносилац представке заиста дао то признање из страха да ће га полиција даље мучити, што је према томе последица његовог злостављања у полицијској станици у Смедереву. Чињеница да је полиција могла да обезбеди повратак подносиоца представке у затвор и да настави да га злоставља чак и пошто је подносилац представке враћен у затвор доказује да су његов страх оправдан (упоредити са *Narutyunyan против Арменије*, број 36549/03, став 65., ЕЦХР 2007-VIII). Штавише, подносилац представке није могао да се

прописно консултује (посебно насамо) са адвокатом пре него што је дао признање пред истражним судијом 13. фебруара 2001. године и дао изјаве пред истражним судијом 14. и 19. фебруара 2001. године без присуства његовог адвоката (упоредити са *Наси Ђезен против Турске*, број 46286/99, став 102., 12. април 2007. године). У тим околностима, Суд сматра да без обзира на утицај тих изјава на исход кривичног поступка, њихова употреба учинила је да поступак у целини буде неправичан. Према томе, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВ 2. КОНВЕНЦИЈЕ

53. Подносилац представке се даље жалио на одређене изјаве истражног судије дате 31. октобра 2001. године. Он се ослонио на члан 6. став 2. Конвенције, који гласи како следи:

“Свако ко је оптужен за кривично дело мора се сматрати невиним све док се не докаже његова кривица на основу закона.”

54. С обзиром на чињеницу да је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године, ова притужба је некомпатибилна *ratione temporis* у сврхе члана 35. став 3 (а) (принципи који се односе на временску надлежност Суда наведени су у ст. 27-28. у горњем тексту). Стога се она мора одбацити према члану 35. став 4. Конвенције.

V. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 7. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

55. Најзад, подносилац представке се жалио да је он добио тежу казну од казне важеће у време када је кривично дело почињено. Он се ослонио на члан 7. став 1., који гласи како следи:

“Нико се не може сматрати кривим за кривично дело извршено чињењем или нечињењем које, у време када је извршено, није представљало кривично дело по унутрашњем или међународном праву. Исто тако, не може се изрећи строжа казна од оне која се могла изрећи у време када је кривично дело извршено.”

56. Суд констатује да се кривични поступак против подносиоца представке завршио 14. априла 2006. године (види став 19. у горњем тексту), а да је подносилац представке поднео своју представку Суду у својим запажањима од 19. јануара 2011. године. Ова притужба је стога изван рока предвиђеног чланом 35. став 1. Конвенције и мора се одбацити сходно члану 35. став 4.

VI. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

57. Члан 41. Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

А. Штета

58. Подносилац представке је тражио 100.900 евра (ЕУР) на име материјалне штете (трошкови робе заплењене приликом његовог хапшења, изгубљена зарада у износу од 500 евра месечно потрошена у затвору, вредност пакета које су подносиоцу представке слали његови родитељи и уплатнице у готовини које су му они слали) и 1.500.000 евра на име нематеријалне штете. Влада је сматрала да су тражени износи превисоки.

59. Суд не уочава никакву узрочно последичну везу између утврђених повреда и наводне материјалне штете; он због тога одбацује овај захтев. С друге стране, јасно је да је подносилац представке претрпео одређени нематеријални губитак као последицу утврђених повреда, који му треба надокнадити. Судаћи на основу правичности, како захтева члан 41. Конвенције, он подносиоцу представке додељује 13.000 евра с тим у вези, плус порез који се може наплатити. Он даље констатује да Законик о кривичном поступку Србије омогућава подносиоцима представке да траже поновно суђење када Суд утврди да су права осуђеног лица повређена током суђења, као што је случај у овом предмету (види став 24. у горњем тексту).

Б. Трошкови

60. Подносилац представке је такође тражио следеће износе на име трошкова насталих пред домаћим судовима и Судом: 20.000 евра које је тражио г. Н. Вјештица; 3.000 евра које је тражио г. А. Петронијевић; 2.500 евра које је тражила гђа Б. Ђукић; 2.000 евра које је тражио г. В. Букић; 1.500 евра које је тражио г. М. Ружојчић; 3.000 евра које је тражио г. Ј. Симић; 36.400 евра које је тражио г. Г. Петронијевић; 3.415 евра које је тражио г. Д. Костић; 1.000 евра које је тражила гђа Д. Ђокић; и 4.500 евра које је тражила фирма Juris Consulta (немачка правна фирма која подносиоца представке заступа пред Судом), заједно са исплатама као што су лекарски прегледи и посете породице.

61. Влада је сматрала да су тражени износи превисоки.

62. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заправо и неопходно настали и да су разумни у погледу износа. Наиме, да их је подносилац морао платити или је обавезан да их плати, у складу са законском или уговорном обавезом, и да су били неизбежни да би се спречила утврђена повреда или добила надокнада. Суд тражи

специфициране рачуне и фактуре који садрже довољно детаља да му омогуће да утврди у којој су мери горе наведени захтеви испуњени. У конкретном случају, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да додели суму од 5.000 евра, плус порез који се може наплатити од подносиоца представке, на име покрића трошкова по свим ставкама.

В. Затезна камата

63. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Проглашава* већином гласова притужбу у вези са процесним аспектом члана 3. Конвенције допуштеном;
2. *Проглашава* једногласно притужбу према члану 6. став 1. Конвенције допуштеном;
3. *Проглашава* једногласно преостали део представке недопуштеним;
4. *Утврђује* гласовима пет према два да је дошло до повреде члана 3. Конвенције;
5. *Утврђује* једногласно да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције;
6. *Утврђује* гласовима пет против два
 - (а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцу представке у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, 13.000 евра (тринаест хиљада евра), плус сваки порез који се може наплатити, на име нематеријалне штете и 5.000 евра (пет хиљада евра), плус сваки порез који се може наплатити подносиоцу представке, на име трошкова поступка, који ће се претворити у српске динаре по стопи важећој на дан исплате;
 - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;
7. *Одбија* једногласно преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 18. октобра 2011. године у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилем 74 став 2. Пословника Суда, уз ову пресуду прилаже се посебно мишљење судија Јоџиене и Поповић.

ЗАЈЕДНИЧКО ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈА ЈОСИЕНЕ И РОРОВИЋ

Ми се, уз дужно поштовање, не слажемо са већином наших колега у вези са питањем члана 3 у овом предмету, из следећих разлога.

1. Из чињеница предмета је јасно да је подносилац представке пропустио да на прописан начин истакне притужбу према члану 3. на домаћем нивоу, јер што није исцрпео домаћа правна средства, као што је исправно наведено у ставу 14. пресуде.

2. Слажемо се са већином да се делотворност првобитне истраге може довести у питање и да је обавеза државе да спроведе истрагу накнадно оживела (види *Çakir и други против Кипра* (одлука), број 7864/06, 29. април 2010. године, у којој су имена оних наводно одговорних обезбеђена 2005. године била позната већ 1974. године).

3. Тужена држава је поставила питање да ли је подносилац представке испоштовао правило рока од шест месеци с тим у вези. Сврха тог правила је да промовише правну сигурност (види *P.M. против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 6638/03, 24. август 2004. године). Оно треба да осигура могућност утврђивања чињеница предмета пре него што та могућност ишчезне, чиме правично разматрање предметног питања постаје скоро немогуће (види *Pavlenko против Русије*, број 42371/02, став 69., 1. април 2010. године).

У принципу, рок од шест месеци почиње да тече од датума правоснажне одлуке у процесу исцрпљења домаћих правних средстава. Када је међутим јасно од самог почетка да делотворно правно средство није доступно подносиоцу представке, тај период почиње тече од тече од датума предметног акта или од датума сазнања за тај акт или кад почиње да делује или изазива штетне последице за подносиоца представке (види *Dennis и други против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 76573/01, 2. јул 2002. године). Члан 35. став 1. не може се тумачити на начин који би захтевао да Суд одмах узме његову притужбу у разматрање пре него што се његов положај у вези са предметом правоснажно не реши на домаћем нивоу. Где, према томе, подносилац представке има на располагању очигледно постојеће правно средство и тек накнадно постане свестан околности које то правно средство чине неделотворним, у сврхе члана 35. став 1. могло би бити прикладно да се узме да је рок од шест месеци почео од датума када је подносилац представке први пут постао свестан или је требало да буде свестан тих околности (види *Paul и Audrey Edwards против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 46477/99, 7. јун 2001. године).

4. Суд је у предметима у вези са обавезом спровођења истраге према члану 2. Конвенције утврдио да када се смрт догодила, од

рођака жртве очекује да воде рачуна о напретку истраге и да поднесу своју представку довољно брзо пошто сазнају, или пошто је требало да сазнају да не постоји делотворна истрага (види *Bulut и Yavuz против Турске* (одлука), број 73065/01, 28. мај 2002. године; *Bayram и Yildirim против Турске* (одлука), број 38587/97, ЕЦХП 2002-III; и *Varnava и други против Турске* [BB], бр. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 и 16073/90, став 158., 18. септембар 2009. године).

Слажемо се са већином да исто правило важи за предмете у вези обавезе спровођења истраге према члану 3. Конвенције где су сами подносиоци представке жртве наводног мучења.

5. У предметном случају је утврђено да је обавеза спровођења истраге оживела пошто је Србија ратификовала Конвенцију. То се десило доношењем одлуке кривичног суда од 27. децембра 2004. године. Ми сматрамо да је рок од шест месеци почео да тече од тог датума. Према томе, подносилац представке је морао знати за непостојање било какве делотворне кривичне истраге много раније од шест месеци пре него што је Суду поднео своју представку 22. маја 2006. године. Због непостојања марљивости самог подносиоца представке, која се састојала из његов незнања, он није показао никакву иницијативу да се информише о напретку истраге после децембра 2004. године, све док није поднео представку Суду у мају 2006. године. Ова притужба је према изван рока према члану 35. став 1. Конвенције и мора се одбацити сходно члану 35. став 4.

6. Ми сматрамо да правна сигурност захтева да подносилац представке поштује правило рока од шест месеци приликом подношења представке Суду. Он такође мора да буде марљив у остваривању својих права према Конвенцији. У овом предмету подносилац представке није био ни марљив нити је испоштовао правило рока од шест месеци.

7. Ову су разлози који нас наводе на закључак да Суд није могао да утврди процесну повреду члана 3. у овом случају. Овај закључак нас је довео до тога да гласамо против износа досуђеног подносиоцу представке на име правичног задовољења, а с обзиром да је наш став да је дошло само до једне повреде у овом предмету, сматрамо да је подносиоцу представке требало досудити мањи износ.